

FELJEGYZÉS SZLOVÁKIÁBA LÁTOGATÓ MAGYAR DELEGÁCIÓ **KIUTAZÁSÁRÓL**

Önkormányzatiság - közigazgatás

Tapasztalatcsere a Csallóközben 2020.08.17-19.

Szlovákiába, 2020. augusztus 17-19. között, a Demokratikus Helyi Közigazgatás Fejlesztéséért Alapítvány szervezésében, magyarok lakta településekre 9 fő részvételével került sor az utazásra.

A delegáció kiutazásának **célja** a szlovákiai magyarok lakta települések vezetőivel a magyar kapcsolatok fejlesztése, a szlovákiai államigazgatás és önkormányzati rendszer megismerése, jó gyakorlatok tanulmányozása. A kétoldalú szakmai kapcsolatok erősítésén túl a cél az önkormányzati jó gyakorlatok tudásmegosztása, a jövőbeni lehetőségek feltérképezése, a kistelepüléseken a helyi közigazgatás fejlesztésének érdekében együttműködési konkrét tartalmának egyeztetése volt. A kiutazó delegációt az érintett települések vezetői pozitívan fogadták, ezáltal egy hosszútávú együttműködés alapjait rakhattuk le.

A delegáció kísérője: Dr. Hulkó Gábor, PhD. (1979), egyetemi docens, jogász. Diplomáját és tudományos fokozatát is a brnoi Masaryk Egyetem jogi karán szerezte. 2006-2010 között Dunaszerdahely alpolgármestere, 2006-tól több szlovákiai önkormányzat belső ellenőre. 2005-től lát el oktatói és kutatói feladatokat a győri Széchenyi István Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán, a Közigazgatási és Pénzügyi Jogi Tanszék tanszékvezető helyettese. 2016-tól a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen is dolgozik, mindenekelőtt az egyetem visegrádi kapcsolatainak fejlesztése kapcsán lát el szervezési és koordinációs feladatokat.

Résztvevők

Csoportvezető: Dicső László a Demokratikus Helyi Közigazgatás Fejlesztéséért Alapítvány kurátora, Alsómocsolád polgármestere

dr. Morvay Klaudia jegyző Mágocsi Közös Önkormányzati Hivatal vezetője (a hozzá tartozó települések: Mágocs, Alsómocsolád, Mekényes, Nagyhajmás)

Ginzer János alpolgármester, falugazda Alsómocsolád

Bódog Antal képviselő, Alsómocsoládiak Baráti Köre elnöke

Zagyva Gabriella szakmai vezető (Lépés-Váltás az Észak Hegyháton) Alsómocsolád

Szabó Erika kirendeltség vezető Mágocsi Közös Önkormányzati Hivatal alsómocsoládi kirendeltsége

Agócs Krisztina pénzügyi munkatárs Mágocsi Közös Önkormányzati Hivatal alsómocsoládi kirendeltsége

Veréb Zoltánné ügyvezető Cognitív Mentor Kft, Alsómocsoládi Községfejlesztő és Szolgáltató Nonprofit kft

Halmai Gáborné ügyvezető Észak Hegyháti Unió Nonprofit Kft – térségfejlesztés
Alsómocsolád, Bikal, Mágocs, Mekényes, Nagyhajmás

Szakmai programok:

Első találkozó: a partner dr. Hulkó Gábor, helyszín **Csiliznyárad**, téma a szlovák önkormányzati rendszer sajátosságai:

- Nincs törvényességi felügyeleti rendszer, csak az elmúlt évben kezdték el a gyakorlatát.
- Nincs jegyzői feladatkör, hivatalvezető alkalmazása sem kötelező.
- Megbízás alapján eseti jelleggel külsős szakértő, jogász bevonásával oldják meg a jogi kérdésekben való állásfoglalást, illetve a rendeletek megalkotását.
- Rendeleteket és önkormányzati döntéseket az ügyészség ellenőrzi. Járásonként eltérő preferenciák vannak, nincs olyan értelemben vett egységességre törekvés, mint Magyarországon.
- A polgármester nem tagja a képviselő-testületnek, szavazati joga nincs. Az ülésvezetés során tudja támogatni, elfogadásra javasolni az egyik-másik döntési alternatívát.
- A normatívák nincsenek a költségvetés és a zárszámadás határidőben való elfogadásához kötve.
- A költségvetést decemberig kell elfogadni, de a normatívák számításának kései ismertté válása miatt előfordul az év eleji módosítás.
- A települési önkormányzatok között kevés az olyan értelemben vett társulás, amely térségi fejlesztésekre irányulna.
- Együttműködések, közös feladatellátás olyan ügyekben van, amelyekben a kis hivatalok nem rendelkeznek megfelelő képzettségű szakemberrel (pl. építésügyek területén).
- Kis hivatalokban (500 fő alatti települések) a polgármesteren kívül 2-3 ember dolgozik. A kisebb pályázatokat maguk írják, a nagyobbakat pályázatíró és projektmenedzser cégekkel készítetik.
- A polgármester feladatköre kisebb településeken inkább menedzser típusú, illetve végrehajtó jellegű.
- A polgármester egyedi hatósági ügyben hozott döntése ellen fellebbezést a járási hivatalok bírálják el. A kérdés azért merült fel, mert jogi végzettségű hivatalvezető alkalmazása nem kötelező, a polgármesteri tisztség képzettséghez nem kötött. A döntések adott esetben jogilag megkérdőjelezhetők lehetnek, illetve a felhozott példák (akkumulátor-gyár engedélyezése) nem is feltétlenül alátámasztott, a helyi érdekek motiválják.

Második találkozó: házigazda Tóth Péter polgármester, helyszín Szilas község (Csallóköz)

- ❖ Szilas község kb. 500 fős kistelepülés a Komáromi járásban.
- ❖ Kiemelt program a fiatalok helyben maradásának támogatása: 15 E/ m², ugyanez Nagymegyeren 50 E/m².
- ❖ A település 750 éves, 96 %-ban magyar ajkú.
- ❖ A polgármester második ciklusban a település vezetője. Első fontos feladatának tartotta a nyugdíjas egyesület „feltámasztását”. A módszere: „Elkezdtem őket a tenyeremen hordozni”.
- ❖ Nagyon aktívak a pályázásban: Az elmúlt 4 évben 1,2 millió Eurót sikerült elnyerni
- ❖ Kiemelt programjuk a „Szilas hazavár” - mindenkinek személyes meghívót küldtek, aki innen valaha elköltözött. A rendezvény nagy siker volt.
- ❖ Van a faluban hangosbemondó, melyet rendszeresen használnak is.
- ❖ Az eseményeket klasszikus papíralapon emlékkönyvben is megőrzik.

Harmadik találkozó színhelye: Dunaszerdahely, a felvidéki magyarság máig legfontosabb kereskedelmi központja, a Csallóköz „fővárosa”, ahol vendéglátónk **dr. Hájos Zoltán polgármester** úr, valamint a hivatalvezető és a fejlesztési osztály vezetője voltak.

- A település lakosság száma 23 000 fő, járási székhelyként működik.
- A II. világháborúig a lakosság 49 %-a zsidó, erős kereskedelmi központ.
- Kiemelt gazdasági irány a fürdő és sport turizmus, van Gyógyfürdő (melyben a város is tulajdonos), a vize kevésbé koncentrált, de mozgásszervi problémákra hatékony gyógy mód.
- Egyik legnagyobb fejlesztés a DAC stadion, melyet később meg is tekintettünk.
- Jelentős az idegenforgalmi adó 1 E /fő 18 év felett; kb. 40 000 E / éves bevétel.
- Regionális turisztikai központ: egymagában egyik település sem tud önállóan egy hetes programot biztosítani, de a környező települések programjait kölcsönösen kiegészítve tudnak lehetőségeket biztosítani az ide látogatóknak.
- Együttműködő partnerek, programlehetőségek: Nagymenyéri fürdő, dunai hajózás, lovaglás, túrázás. Pozsony és Győr városok is sok lehetőséget kínálnak.
- Szerveznek borkóstoló programokat (nem borvidék, de megoldható).
- Az önkormányzat központi konyhát üzemeltet saját vállalkozásként. A felújításokat 3 éve kezdték, 2/3-a már megvalósult (központi konyha + intézményi konyhák és tálalókonyhák). Teljes egészében saját forrásból valósult meg a beruházás.
- – 14 külön konyha helyett specialitások:
  - idősek étkeztetése, óvodai és iskolai étkeztetés
  - diétás étkeztetés is gazdaságosabban megoldható (50-70 adag) – nagy számok tükrében gazdaságosabb a működtetés.
- Kiemelt sportág a labdarúgás – külön kezelik a vagyont (stadion) és a klubot.
- A hulladékgazdálkodás- helyi feladat, külsős céggel szerződnek; a biológiai hulladékot a városi cég komposztálja és szerves trágyaként értékesíti a mezőgazdaság számára.
- Nagyon fontos a lakosság megtartása szempontjából a bevezetett Hűség-kártya: ha valaki időben adót fizet és helyben lakik (a normatívát a lakóhellyel rendelkező lakosok után kapja az önkormányzat), akkor kedvezményeket ad az önkormányzat a helyi szolgáltatások áraiból.

- A településre lakóhelyként való bejelentkezést motiválják a parkoló díjak rendszerével (kedvezményesebb a helyben lakóknak).
- Pályázatok benyújtása előtt mérlelik a szükséges 5 % önerőt + az 5 éves fenntartási időszak költségeit (ha így már drágább, akkor inkább saját költségen valósítják meg).
- Smart city megoldások (pályázat előkészítése folyamatban, a megvalósíthatósági tanulmány készült el eddig):

A program elemei:

- Hulladékgazdálkodás: föld alatt levő konténereket terveznek, amelyek a hulladék elhelyezést az ott lakóknak engedi (chipkártyás hozzáféréssel),
- Közterületek észszerűbb használata: parkolóhelyek esetében - utca elején kijelző, hogy van-e szabad parkolóhely,
- Közvilágítás intenzitásának csökkentése a hajnali, már nem forgalmas időszakban – ez energiatakarékos és költséghatékony megoldás.

- Tervezik fejlesztési illeték bevezetését a vállalkozói szférában

A dunaszerdahelyi látogatás zárásaként szakember vezetésével megtekintettük a Csallóköz Múzeumot.

A délután második részében **Pozsonyba** látogattunk.

Negyedik szakmai helyszín: Izsza, vendéglátó házigazdánk Domin István polgármester

Izsza község Komáromtól 8 km-re található keleti irányban, a Duna bal partján. A római korban itt húzódott a limes egyik fontos katonai tábora, a községről szóló első írásos emlékek az 1200-as évekre nyúlnak vissza, Komáromhoz való közelsége miatt pedig elkerülhetetlen, hogy a mindennapokban szinte együtt éljen a község a várossal, a lakosok száma 1060,

- Bár többségében magyarok a lakosság itt kétnyelvű bélyegző van és az adóhatározatok is kétnyelvűek.
- Komárom közelsége miatt kevesebb gyerek jár a helyi intézményekbe. Csak magyar nyelvű oktatást folytató iskolájuk van. Kezdeményezés van folyamatban azért, hogy a szlovák nyelvet a magyar anyanyelvű diákoknak idegen nyelvként, erre vonatkozó módszerrel tanítsák - ez eredményesebb lehet a mostaninál.
- Az intézményeket mindaddig fenntartják, ameddig lehet, a cél, hogy a magyar oktatás megmaradjon.
- A bölcsődét a II. világháború alatt/ után visszafelújították, de igény lenne rá, ezért bölcsődét kezdenek építeni
- Római kori leletek találhatók a településen - Leányvár, a Duna-menti Limes teljes területét UNESCO világörökség részévé szeretnék nyilvánítani (országok közötti együttműködés), de még nem valósult meg. Ismételten próbálkoznak fognak.
- A kiemelt gazdasági jelentőségű turizmust a római leletekre, az oda tervezett látogatóközpontokra, valamint a helyi múzeumra alapozzák.
- Érdekképviseleti kapcsolatrendszerük erős: a Vág-Duna-Ipoly Regionális Társulás tagjaként.
- Elkészültek a bicikliút fejlesztés tervei, kapcsolódás a Pozsony- Párkány/Esztergom bicikliút hálózathoz. Most Érsekújvár és Vágsellye rákötése történik pályázatból; ezen keresztül az egész Duna-mente bejárható lesz.
- 9 fős a hivatal, a lényegesebb dokumentumokat két nyelven készítik, mindenki magyar és szlovák nyelven is beszél a pályázatokra külsős munkatársuk van.
- A törvény lehetőséget ad arra, hogy a polgármester a képviselő-testületi üléseket két nyelven is vezesse - teljesen azonos szövegezéssel. A testületben csak 1-2 szlovák nyelvű képviselő van. A polgármester az időtöbblet ellenére is ragaszkodik a kétnyelvű, magyar és szlovák nyelvű ülésvezetéshez.
- A Múzeum felújításáról készült emléktáblán az „Isten áldd meg a magyart!” szövegrész szlovákul is szerepel. (eredetileg nem volt 4 nyelvre lefordítva, de a szlovák hatóságok elvárásai miatt megtették).

Ötödik szakmai program helyszíne: Észak-Komárom , vendéglátónk Keszegh Béla polgármester.

- ❖ Kiemelt feladatuknak tekintik a szociális szolgáltatásokat: „szociális cég” támogatására van állami támogatás és együttműködés a Református Egyházzal.
- ❖ Gondozó szolgálat, hajléktalan ellátás (több feladat a nagyvárosokban) ugyanakkor:
  - infrastrukturális hiányok annak
  - szociális lakásokra nagyon nagy az igény
  - a munkanélküliség emelkedett a járvány miatt: a munkahelyek közvetítésében fontos a közreműködés a foglalkoztatási hivattal.
- ❖ Hulladékgazdálkodás: „a racionalizálás”-nak álcázott privatizáció rossz helyzetet teremtett.
  - Január 1-jétől plusz feladatként külön kell kezelni a biológiai hulladékot – elvárás van már, tájékoztatást nincs.
- ❖ A műemlék épületek fenntartása nagy anyagi kiadást jelent a városnak; a pályázatokból jelenleg 3 épület felújítása zajlik párhuzamosan. A Magyar Kormányval is tárgyalnak az épületkincs állagmegóvása érdekében
- ❖ A koronavírus komoly gazdasági hátrányt okozott az önkormányzatoknak. Komáromban a fő mottó az volt, hogy a családokat védjék meg, ezért az önkormányzat nem csökkentette a fizetéseket, helyette a beruházásokat halasztották el. Rendszeres válságstábot működtettek
- ❖ Céljuk: hogy a „Felvidék fővárosa” legyenek, ezt a címet szeretnék kiérdemelni. Komáromot egységben látja a Duna két oldalán dolgozó két polgármester, 55 000 fős városként, nem pedig 20 és 30 ezer fős külön településként. A természetes földrajzi régió fővárosává kell és szeretnének válni. Ez a nagyságrend akár Győrt is versenyre hívhatja. Komárom a régió vezető városává szeretne válni.
- ❖ A szlovákiai magyar politikai pártok augusztus 20-án „Komáromi Nyilatkozat” címmel megállapodást írnak alá, amely együttműködésnek a fő célja az, hogy a jövőben ne legyenek olyan megosztottak, mint ma.
- ❖ Kiemeltek a kerékpáros fejlesztések: chipkártya – tároló használatához, tervezik kerékpármegosztó rendszer kiépítését, ezzel a munkába járás kényelmesebbé tétele is

cél, emellett a belvárosi forgalom tehermentesítése, kerékpárhálózat szervízpontok és pihenőhelyek kialakításával.

- ❖ Hasonlóképpen fontos terület és lehetőség a vízi turizmus, itt is régiós együttműködésre van szükség.
- ❖ Dél-Komárom: a Nokia példájából kiindulva már több lábra állítja az ipari parkot. Válság idején fejlesztésbe kezdett, felkészülve ezzel a gazdasági fellendülésre, ami várható.
- ❖ A válság idején sok helyen alkalmazott „faragjunk le” politika helyett Dél-Komárom a „meneküljünk előre” stratégiát választotta és megvalósította.
- ❖ A pártok közötti együttműködést a komáromi polgármester kezdeményezte.
- ❖ Magyarország (a határon túlra irányuló pénzügyi és egyéb támogatásokkal) közösségben gondolkodik, ez jelentős pénzügyi növekedést eredményez. A támogatás ténye a fontos.
- ❖ Smart city területen eddig még nem használták ki megfelelően ki a pályázati lehetőségeket.
  - A tervek között szerepel Komáromban: még okosabb kamerarendszer- smart kamera: lázmérés, légszennyezettség mérés; közlekedésbiztonsági fejlesztések, gyalogosátkelők, iskolai oktatás, tömegközlekedési fejlesztés, okos parkolórendszer kialakítása (jelzi a szabad helyeket) ; hulladékgazdálkodás (a rendszer optimalizálásához szükséges), közvilágítás felújítás: irányítás, optimalizálás, visszajelzés.
- ❖ Komáromban ingyenes a tömegközlekedés (forgalom tehermentesítése kapcsán). Eddig is csak a költségek 15 %-a jött be jegy eladásokból, de az ingyenesség láthatóan megnövelte az ezt a közlekedési formát választók arányát.
- ❖ A Pons Danubii Korlátolt Felelősségű Európai Területi Együttműködési Csoportosulás

tagjai: Komárom (dél) és Komárom (észak), Tata, Oroszlány, Ógyalla, Kisbér, Gúta

Tanulságok, melyeket a résztvevők kiemeltek:

- ✚ A felvidéken élő magyarok körében nagyon erős a magyarságtudat és az együttműködési készség az anyaországgal.
- ✚ A vendéglátó polgármesterek közül többen vállalkozók és ezt a szemléletet eredményesen kamatoztatják a közösségük, a település fejlesztése érdekében is.

- ✚ Az emberek nagyon barátságosak és segítőkészek, nemcsak mondják, hogy fontos a turizmus, de mindent megtesznek a vendégekért.
- ✚ Nagyon példaértékű az idősekre való támaszkodás Szilason.
- ✚ A dunaszerdahelyi pályázatok megvalósításánál vizsgálják a pályázatoknál, hogy mit jelent az önerő és a fenntartási kötelezettség, ha úgy értékelik, inkább saját forrásból fejlesztenek.
- ✚ Izsán mindent megtesznek a magyar iskola fenntartásáért és működtetéséért.
- ✚ Komáromban és Izsán is példa értékű az együttműködési készség a térségben és magyarsággal való együttgondolkodás.
- ✚ Sajátos megoldás, hogy a polgármesterek nem tagjai a testületnek, nincs szavazati joguk, ugyanakkor felelősek minden döntések végrehajtásáért.
- ✚ Mindenkinek részt kell vállalni a közéletben, nemcsak a választások idején, sokat tehetünk a közösség is a saját településéért.

A feljegyzést készítette: Halmai Gáborné